

SPETS NYTT

NR. 4

1997

NORSK SPESIALKLUBB FOR FINSK SPETS
OG NORRBOTTENSPETS

INNHALDSFORTEGNELSE

Redaktøren i fri utfoldelse	6
Nordisk mesterskap for halsende fuglehunder 1997, Storuman Sverige	7
Mårjakt med spets	11
ID-merking	16
Jaktprøver høsten 1997	17
Nordisk mesterskap 1998, Finland	18
Angående 7x33 Sako	19
Tannfeil	20

LEDER

Jakta på fugl går mot slutten og meldingene har vært positive, det har vært noe mer fugl å se i terrengene. La ikke jaktseasonen stoppe til jul, men fortsett med mårjakt. Det har både jeger og hund godt av, hvis føret tillater det.

Mange ganger har jeg fått spørsmålet, hvordan er hunden din på mår? Til det må jeg svare, loser den fugl og ekorn så loser den mår. Jeg tror at hunden blir urettferdig behandlet mange ganger, spesielt på barmark. Hunden loser og vi tror det er ekorn mens det i virkeligheten er mår den holder på med. Derfor er det nå på sporsnø vi må ut og prege hunden.

Ellers så er jeg skuffet over at ikke flere av dere går jaktprøver. Det begynner å bli et kjempeproblem når vi ikke har mer enn tre hannhunder i landet som oppfyller kriteriene for anbefalt parring. Det er ikke mangel på eksteriørt bra hunder, hadde de bare hatt en jaktpremiering i tillegg. Vær så snill, ta kontakt med en dommer, det kan bli en trivelig tur i skogen.

LYKKE TIL MED RESTEN AV JAKTA – OG JAKTPRØVA

STYRE- OG UTVALSGOVERSIKT, NSFN

Funksjon og Navn	Adresse	Telefon
Leder		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763 Priv/90144670 Mob
Nestleder		
Jan Trygve Akre	2120 Sagstua	62971909 Priv
Sekretær		
Bengt Sundkøien	2232 Tobøl	92231946 Mob/67804017 Arb
Kasserer		
Laila Kisen	2210 Granli	62827361 Priv
Styremedlemmer		
Tom Norheim	Grinihagen, 2450 Rena	62441553 Priv/90522973 Mob
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142 Mob (Vidrekobles)
Trine H Østmo	7120 Leksvik	74857637 Priv/92207046 Mob
Varamedlemmer		
Ole Jørgen Klaseie	Østsinnilinna 72, 2870 Dokka	61111166 Priv/91101182 Mob
Jorun S Jørgensen	Tranby, 3510 Sokna	32140584 Priv
Inge Feljde	Olleveien 10 ^c , 3057 Solbergelva	32871716 Priv
<u>Avlsråd Finsk Spets</u>		
Leder		
Karin Ruus	Ask Gård, 1482 Nittedal	67071706 Priv
Medlem		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763 Priv/90144670 Mob
<u>Avlsråd Norrbottenspets</u>		
Rune Vesterbukt	8690 Hattfjelldal	75185218 Priv
<u>Jaktproventvalg</u>		
Leder		
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142 Mob
Kontaktperson Sør-Norge		
Janche Røed	2436 Våler i Solør	62420642 Priv
Kontaktperson Trøndelag og Nord-Norge		
Knut Østmo	7120 Leksvik	74857637 Priv
<u>Arrangementskomite Trøndelag</u>		
Leder		
Erling Karlsaune	7170 Åfjord	72535440 Priv/72528165 Arb
Medlemmer		
Tor Ivar Sundseth	Slettenveien 7, 7168 Lyseysundet	72529503 Priv
Geir Lasse Aune	Nyheimsveien 6, 7058 Jakobsli	73963534 Priv
Trine H Østmo	7120 Leksvik	74857637 Priv/92207046 Mob
<u>Revisorer</u>		
Jon Raae	Røykenviken	
Ola K Rye	7070 Bosberg	
<u>Spets Nytt</u>		
Redaktør		
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142 Mob
Ansvarlig utgiver		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763 Priv/90144670 Mob

Klubbens adresse
Bengt Sundkøien

2232 Tobøl

92231946 Mob/67804017 Arb

Innmelding

Medlemskategori

Ordinært medlemskap

Familemedlemskap

Utenlandske abonnenter av Spets Nytt

Medlemskap inngås ved å betale beløpet inn på postgirokonto nummer:

0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli. **Merk giroen med hva slags medlemskap du ønsker å tegne!**

Pris

Kr 200,-

Kr 50,-

Kr 125,-

Kjøp av jaktprøvere og klubbblem

Jaktprøvere

Klubbblem i stoff

Artiklene kjøpes ved å betale beløpet inn på postgirokonto nummer:

0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli. **Merk giroen med artikkelnavn og antall!**

Kr 25,-

Kr 50,-

ANNONSE PRISER

Bakside, farvetrykk:	kr 750,-
Innside omslag, farvetrykk:	kr 1000,-
Innside omslag, sort/hvit:	kr 500,-
Helside, kun sort/hvit:	kr 300,-
Halvside, kun sort/hvit:	kr 150,-
Kvartside, kun sort/hvit:	kr 75,-

Ved bestilling av annonser i flere nummer vil det bli gitt rabatt.

Medlemmer annonser gratis, nærings annonser henvises til ovenstående priser.

Forsidefoto: Jan Solbrekken

BIR og BIM under spesialutstillingen i Trondheim 1995. F.v. Handler Per M Korsmo med BIM, dommer Per Herset og handler Ole-Petter Smørsgård med BIR.

Baksidefoto: Roy Nilsen

Her trengs det en liten vask, mor og datter (t.h.).

REDAKTØREN I FRI UTFOLDELSE

ENDÅ EN HØST HAR GÅTT over i vinter. Noen vil se tilbake på positive minner, bra med fugl, en hund som har fungert og en jeger som har tatt vare på sjansene. Andre vil kanskje ikke være fult så fornøyd, dårlig med fugl og ingenting har fungert. De i sistnevnte gruppe er ikke alene og neste høst vil gi nye sjanser. Det er det som er så kjekt med jakt, ingen ting er gitt på forhånd. Jakt vil alltid gi overraskelser. Men den tålmodige jegeren vil som regel lykkes.

Forsøksordningen med kun en klasse på jaktprøve har så langt vært vellykket. Det har vært en økning i antall starter på de faste prøvene. Dette gjelder også for nye hunder, og resultatene har vært over all forventning. Jeg tror det aldri har vært så høy premierings-prosent som i høst. Men dette vil det bli kommet tilbake til under evalueringen etter prøvesesongens slutt.

Det som er mest gledelig er at flere av de nye unge hundene som er startet på jaktprøve har oppnådd gode resultater. Det viser at det nytter, i enkelte tilfeller viser det seg at hunden er bedre enn det eieren tror. Vi får håpe at flere vil starte hunden sin på jaktprøve i kjølvannet av disse gode resultatene. Avlsmessig er det viktig å få prøvd flest mulig hunder på jaktprøve.

Jeg **TRENGER** bilder til neste års for-/baksider på spets nytt. Jeg vil bli veldig takknemlig hvis det er noen som kan tenke seg å bidra med bilder over temaet spets. Alt av interesse, jaktbilder, humoristiske situasjoner, o.s.v. det er kun fantasien som setter begrensninger. Forbeholder meg retten til å benytte bildene inne i bladet hvis de ikke kommer med på for-/baksiden.

For de som ønsker å jakte mår utover vinteren vil det nok være en del tips å plukke opp i artikkelen Per Ulrich har skrevet om mårjakt.

Alle lesere av spets nytt ønskes en riktig

God jul
og
Godt Nyttår

NORDISK MESTERSKAP FOR HALSENDE FUGLEHUNDER 1997, STORUMAN, SVERIGE

Tekst &Foto: Roy Nilsen

18. -19. OKTOBER 1997 arrangerte Specialklubben för skällande fågelhunder (SSF) nordisk mesterskap (NM) for halsende fuglehunder i Storuman, Nord-Sverige. Innkvartering var på Gratian camping i Slussfors, 6 mil vest for Storuman.

Etter ankomst var det velkomsttaler og overrekkelse av gavepremier til arrangøren. Det ble foretatt trekning av prøveterreng og dommer, før gjennomgang av områdene med kjentmann. Det var tidlig opp lørdag med frokost klokken 06⁰⁰ for de som hadde lengst reisevei til prøveterreng (6 mil). Alle hundene skulle slippes klokken 08⁰⁰. På lørdag gikk de fleste forlenget prøve og noen gikk fugletomt. Men det var noen som hadde gjort det bra, så den som ville konkurrere med Utterdalens Pexy måtte virkelig trå til på søndag.

Etter gjennomgangen av lørdagens resultater var det tid for festmiddag, og den var av beste sort. Søndag morgen hadde det meste av snøen i de lavereliggende terrengene regnet bort i løpet av natta. Men i høyden var det snødekt mark med skaresnø. På tross av dårlige forhold og lite fugl var det noen av hundene som gjorde det bra. Men ikke bra nok.

Værforhold:

Lørdag – snøvær, +2° C, svak vind

Søndag – opphold, -1 ° C, svak vind, snødekket varierte fra nesten bart til 20cm med skare.

Det var ikke ideelle forhold for å arrangere jaktprøve for halsende fuglehunder, men det kan ikke arrangøren lastes for.

Deltakere på det Norske laget:

Lagkonkurranselag: Tikko, Ole Jørgen Klascie, Dokka

Jerv, Bente Damli, Siggerud

Riika, Per Vatnan, Mosjøen

Reserve: Päivi, Bjørnar Rasch Nilsen, Hasselvika

Kvalifiseringsresult.

80 poeng

69 poeng ²⁾

67 poeng

65 poeng ¹⁾

¹⁾ Mesterskapets yngste hund, og den som ble best av de norske, gratulerer.

²⁾ Ført av Roy Nilsen, da hundeeieren ble forhindret fra å reise.

Det svenske vinnerlaget, f.h.: Per-Erik Rubinsson med Pexy, Dan Axelsson med Ronja, Roger Hedlund med Tikka og Erik Haaldsson med Tikka.

Det finske laget, f.h.: Johu (hundefører) med Peni, Matti Tarkiainen med Siru og Arvo Hurskainen med Jaki, Esko Ripaoja med Jami var ikke til stede da bildet ble tatt.

Det norske laget, f.h.: Ole Jørgen Klaseie med Tikko, Per Vatnan med Riika, Bjørnar Rasch Nilsen med Päivi og Roy Nilsen (hundefører) med Jerv.

Nordisk mester:

Utterdalens Pexy, Per-Erik Rubinsson, Lycksele, Sverige: 82 poeng, 1.EK

Resultat lagkonkurranse:

Sverige (SSF) 220 poeng

Finland (SPJ) 154 poeng

Norge (NSFN) 139 poeng

Navn: Hund/eier	Resultat lørdag			Resultat søndag			Plass NM
	Poeng	Pr.gr.	Plass.	Poeng	Pr.gr.	Plass	Nr.
Parpin Peni (FIN) Kari Kallio, Petterinmäki	7	-	11	41	-	7	10
Linnustajan Siru (FIN) Matti & Marjatta Tarkiainen, Mikkeli	64	3.EK	3	71	2.EK	2	3
Jyrkkäkallio Jaki (FIN) Arvo Hurskainen, Lahti	42	-	6	8	-	10	9
Ukkometon Jami (FIN) Esko Ripaoja, Savukoski	7	-	11	16	-	9	12
Utterdalens Pexy (SWE) Per-Erik Rubinsson, Lycksele	82	1.EK	1	6	-	11	1 NM
Tikka (SWE) Erik Haaldsson, Ludvika	15	-	10	68	2.EK	4	5
Ronja, (SWE) * Dan Axelsson, Sveg	58	3.EK	4	70	2.EK	3	4
Friesgårdens Tikka (SWE) Roger Hedlund, Östersund	24	-	8	77	1.EK	1	2
Tikko (NOR) Ole Jørgen Klaseie, Dokka	26	-	7	60	3.EK	5	7
Jerv (NOR) Bente Damli	21	-	9	-	-	-	11
Tjærerråets Riika (NOR) Per Vatnan, Mosjøen	47	-	5	58	3.EK	6	8
Pävi (NOR) Bjørnar Rasch Nilsen, Hasselvika	65	2.EK	4	21	-	8	6

* *Norrbottenspets***Rasefordeling:**

11 Finsk Spets

1 Norrbottenspets

Fugtilgang

Dessverre var det lite med fugl i de fleste prøveområdene, fire av hundene gikk fugletomt under prøvene.

Prøveleder var: Sune Söderlund Arrangementsansvarlig: Leif Öhgren**Terrengansvarlig: Leif Öhgren og Clas-Uno Haraldsson**

Nordisk mester Pexy med eier Per-Erik Rubinson.

Nordisk mesterskaps yngste hund og Norges beste, Päivi med eier Bjørnar Rasch Nilsen

MÅRJAKT MED SPETS

Tekst: Per Ulrich Kristiansen

I TIDLIGERE TIDER VAR mårskinnene uhyre verdifulle. Et skinn kunne med dagens verdimål være verdt 10.000 til 15.000 kroner. I dag er mårskinnene bare verdt noen ganske få hundrelapper og beskatningen drives mest i viltpleiesammenheng. Mange holder på med fellefangst av mår, men det er få som prøver seg på mårjakt. En jaktform som ofte krever god kondisjon og utholdenhet for å lykkes. Mårjakt med spets er en urgammel jaktform som har bidratt til at en liten rød spisshundtype har lyktes å holde seg uforandret gjennom 7000 år. Bli med på mårjakt med spets.

Hvorfor jakte med hund?

Mår kan fanges i feller, men eneste effektive måte å jakte den på er å følge sporene på snø. Enten mens det er lite snø sent på høsten, eller når det blir bra skiføre senere utpå vinteren. Måren er til største delen aktiv om natten og jakter over store områder. Det er derfor en forutsetning at det sporsnø som bare er noen få netter gammel.

Når du har fulgt sporet til stedet måren har sitt dagleie, begynner jakten. Mårens dagleie er enten oppe i et tre, under en stein eller nede i ei steinur. Dersom det er oppe i et tre, inne i et hult tre eller under en steinblokk vil måren ofte prøve å stikke av når den høre deg komme. Flukten går da gjerne til nærmeste dype steinur den kjenner til, og der er den desverre ofte helt trygg.

Spetsens rolle er todelt. Først og fremst å innhente måren og tvinge den opp i et tre og hindre den i å komme vekk. Altså å stille den. Sekundært er spetsens oppgave å lokalisere måren. Om den er nede i ei steinur vil den markere hvor i steinura det kommer ut mest vitring og om den er opp i et tre markerer hunden hvilket tre og eventuelt hvor i treet måren befinner seg. Ofte vil måren forflytte seg fra tre til tre. Da følger hunden måren og holder hele tiden styring på hvor den er, inntil den finner det for godt å holde seg i ro slik at jegeren kan komme fram og avslutte jakten.

Hunden for de små pelsdyrene

Da isen trakk seg tilbake og de nordlige deler av Skandinavia på nytt ble befolket fra øst kom også de små røde spisshundene hit. En hundetype som nedstammer fra en liten livlig rød urhund med spesiell interesse for småvilt og som bruker synet mer aktivt en hunder som nedstammer fra ulv. I Finland hadde disse små hundene tilnavnet "han som skaffer oss penger". For den fattige allmuen på landsbygda kunne bare skaffe seg penger gjennom salg av skinn fra mår, ekorn, røyskatt og

sobel. Sobel er for lengst uttryddet i Skandinavia, men mår og ekorn har vi fortsatt i rikelig monn. Med reveskabb og svake revestammer er det gode forhold for måren.

Sporing

Om det har snødd om natta er det gjerne vanskelig å finne ferske mårspor. Ofte spores det på 2,3,4 dager gammel sporsnø. For å se hvilken vei måren har gått ser du etter hvor den har kastet snøen ut av sporet. I det den løfter labben skyver og kastes det litt løssnø i bevegelsesretningen. Måren har altså gått i den retningen som du ser det er kastet opp snø foran sporet.

Om det har vært kaldt om natta legger det seg gjerne snøkrystaller i form av rim nede i sporet. Jo eldre sporet er, dess større er rimkrystallene. Det er godt å hvite når dyret krysser sine egne spor fra tidligere netter. Da må du ned på magen og fin granske rimkrystallene for å finne ut hvilket spor som er yngst.

Om du har jaget ut måren og går på helt ferske spor kan du skille ut det ferske sporet ved å kjenne etter om snøen har "satt seg" i sporet. Stikk votten eller en finger ned i snøen. Om snøen i sporet er like løs som snøen rundt, er sporet neppe mer enn et par timer gammelt. Er snøen i sporet hardere enn snøen omkring, kan det gjerne være spor fra i natt eller forrige natt.

Med disse pekepinnene om hvordan man skiller sporene fra hverandre nøster man opp mårens nattspor og vurderer hvilket spor som er det "riktige". En spesielt problematisk situasjon oppstår når det er flere spor som krysser hverandre etter at måren er skremt ut av dagleiet

Begrenset av føret

Om det er så mye snø at det rekker opp til buken på hunden, eller det ikke er nok skare til at det bærer hunden, vil måren komme unna på bakken. Jeg opplevde det en gang etter bare noen hundre meters sporing. Sporene sluttet ved noe hogstavfall som lå inntil et steingjerde. Da jeg løftet på den ene enden av grantoppen, hoppet måren ut to meter foran meg. Snøen var så løs at spetsen ikke klarte mer enn noen kraftløse byks i dyspsneen mens den hylte desperat. Måren, som har nesten like store labber som en rev og sjelden veier mer enn 1½ kilo, bykset lett og ledig avgårde. Frustrasjonen formelig lyste ut av spetsens svarte øyne. Etter et par kilometers sporing kom vi til ei gigantisk steinrøys. Der ble måren liggende trygt.

Laika

Spetsens største ulempe til mårjakt er de korte bena og den lille størrelsen. Ei tisper veier 7-12 kilo og er omkring 42 cm høye. Hannhundene er noe større. Laikaen har et stort fortrinn der med en skulderhøyde på over 70 cm på store hannhunder og vekt på 30-45 kilo. Derfor er Laikaen uhyre mye raskere og kan ta seg fram i 2-3 ganger så mye snø som en spets. Laikaen er på de fleste områder spetsen langt overlegen til jakt på de små pelsdyrene.

Laikaen nedstammer fra ulven og er ikke bare interessert i de små dyrene, men også i rev, rein, elg, bjørn, osv. Dermed kan du risikere at mye av dagen går bort til jakt på andre arter. Den andre ulempen er at Laika er en lite homogen hunderase. Med store individuelle forskjeller på bruksegenskaper og kvalitet. Noen linjer er avlet fram for elgjakt, andre for pelsdyrjakt og mange linjer jakter dårlig. En tredje ulempe for allmuen i gamle dager er at Laikaen er en stor hund som krever mye mat i forhold til en liten spets. Det var kanskje den viktigste årsaken til at spetsen har vært uforandret helt siden de ble innført etter forrige istid. På den karrige taigaen er ikke mat en selvfølge, og de små spetsene er et godt kompromiss mellom lave driftsutgifter og gode jaktenskaper.

Pelsdyrsspesialister

De siste 7000-8000 år har ekorn, sobel og mår vært spetsens fremste vilt. Det er først i vårt århundre at skogsfuglen har kommet opp på førsteplass. De fleste spetser blir ippet satt når de skjeller ekorn og få jager inn hunden på mår. Om man kommer over et fersk mårspor etter den første snøen om høsten, prioriter man gjerne å fortsette etter skogsfuglen i stedet for å spore på mårsporet.

De fleste spetser kommer derfor bare tilfeldig i kontakt med mår, eller blir ikke brukt før de er godt voksne. Derfor vil de fleste spetser ignorere mårspor med mindre de bare er noen ganske få timer gamle.

De spetsene som blir spesialisert på mår nøster egenhendig opp nattsporet, tar ut og treer måren på egenhånd. Dersom man jager inn spetsen på mår fra den er unghund og bruker den selektivt til mårjakt, kan man få en effektiv pelsdyrspets.

Den korteste jakta

Likevel er det ikke alltid at det blir lange og seige tak. En gang vi var på toppjakt kom jeg over et ferskt mårspor. Fulgte sporet omlag 15 meter der det endte ved ei furu. Hundene kom inn fra søk, snuste på treet og brydde seg ikke mer med det. Gammelhunden Lady, som er en virkelig mårveteran, ble løftet opp og fikk lukte inn gjennom et av hakkespetthullene i den hule furua. Det var som å trykke på lysbryteren. Full los. De to andre spetsene ble også løftet opp og fikk lukte inn i hullet. Ikke fullt så kraftig reaksjon, men så var det heller ikke skutt mår for dem tidligere.

Så begynte den spennende delen. Å få måren ut av trestammen. I anledning av at det var toppjakt hadde jeg hverken med øks, sag eller opptenningsveske. Prøvde å stresse ut måren ved å slå på stammen og lage hakkespetthullene større slik at spetsene kunne komme inn i treet. Men ingenting hjalp. Trolig var treet hult langt ned i bakken slik at måren følte seg trygg der den lå.

Det var ikke mer enn en kilometer til bilen, så Lady ble satt igjen som vaktpost ved treet. Å få henne med hadde neppe vært mulig. Hun viste hva som var i gjære.

Tilbake med opptenningsveske begynte forberedelsene på å røyke ut måren. Litt tenneske ble helt inn i alle hakkespetthullene i den hule furua. Til slutt var det

bare en liten skvett som skulle inn i det øverste hakkespetthullet. Da blir til min forbløffelse flaska skjøvet ut igjen, og ut av hullet stikker det et mårhode!

Da den ser meg trekker den seg raskt inn i hullet igjen. Jeg går noen meter tilbake og tar rifla med helmantelammunisjon. Måren stikker ut hodet og trekker det lynraskt tilbake. Noen sekunder senere stikker den på nytt ut hode og denne gang også halsen. De tre spetsene skjeller infernalsk bare to meter under hakkespetthullet. En bra spets skjeller med omlag 120 bjeff i minuttet. Med tre spetser ble det 6 bjeff pr sekund!

Så stikker måren ut hode hals og frampart, for så lynraskt å trekke det tilbake. Til slutt tar den sjansen og kryper ut på stammen og oppover mot den brekte toppen. Den stopper et kort øyeblikk og ser på meg, og en helmantelkule lager et lite sår gjennom brystkassa. 5 meters hold og 12 ganger forstørrelse er ikke kombinasjonen for slike situasjoner. I toppen av furua går den ut på en lang grein og gjør seg klar for til hoppe over til ei mindre gran. Da kommer neste skudd. Fortsatt ingen reaksjon. Jeg holder på å bli frustrert, enten skyter jeg bom, ellers er måren uhyre skuddsterk. Måren ombestemmer seg og begynner i stedet og klatre ned furua. Vil ned på bakken og vekker til tross for spetsene. Går ut på en gren og legger seg der. Deretter skjer det ikke mer. Måren er død. Pelsen lukket stramt av opptenningsveske og etterhvert stilner også de tre rødes iltre entusiasme.

I steinur

Ligger måren under en steinblokk eller i ei steinur kan alt skje. Føler måren seg presset kan den komme ut som et skudd, men er ura dyp og stor, slik at den kan flytte seg rundt etterhvert som røyk og andre stressmomenter plager den, er den nesten umulig å få ut. Her kommer spetsen igjen til sin rett. Hunden skjeller og markerer det sted i ura hvor det kommer ut sterkest vitring. Den kan høre hvordan måren forflytter seg inn i ura og hele tiden gi eksakt markering på hvor røyk eller lyd må konsentreres. I det måren kommer ut av ura skjer det gjerne fort, og du skal være rask med hagla, men samtidig ikke raskere enn at du unngår å skade hund eller jaktkamerater. Skulle måren berge seg unna og føret er bra, vil spetsen raskt innhente måren og presse den opp i et tre.

I tre

De sikreste situasjonene oppstår når man finner måren i trær som ikke er hule. Da får man fart i måren bare ved å sparke på treet eller gjennom å fyre opp et bål som sender litt røykt oppover. Ofte ligger måren i skjære- eller ekkornreder oppe trærne og er ikke til å få øye på før den beveger seg. Det er utrolig hvilken evne den har til å gå i ett med stamme eller greiner når den ligger urørlig.

Noen ganger vil måren forflytte seg fra tre til tre over lange avstander. Dersom det er mye snø på trærne slik at det drysser, kan spetsen ha vanskelig for å følge måren.

62)

63)

64)

65)

66)

NORSK S FOR FINSK SPETS

ANMELDESESKJEMA FOR JAKTPRØV

Anmeldelse til jaktprøve: Utstilling:

Sted:

Jaktprøve:

Spredt

Fast

Utstilling:

Junior klasse 9-

Unghund klasse

Åpen klasse ove

Champion klass

Finsk Spets

Tispe

Norrbottenspets

Hann

Hundens tittel og navn:

Registreringsnr.:

Far's tittel og navn:

Mor's tittel og navn:

Eier:

Adre

Post nr.:

Post

Oppdretter:

Adre

Er hunden premiert på jaktprøve: Ja Nei

Er hunden premiert på utstilling: Ja Nei

Har hunden CERT på utstilling: Ja Nei

Er eieren medlem i NSFN: Ja Nei

Anmelders underskrift:

**NSFN,
SPECIALKLUBB
OG NORRBOTTENSPETS**

ANMELDELSER OG UTSTILLINGER ARRANGERT AV NSFN

Anm. Nr.

Katalog Nr.

Dato:

- 15 mnd.   Veteran klasse over 7 år
 15-24 mnd.   Avlsklasse
 over 24 mnd.   Oppdretter klasse
 e

Siste vaksinerings dato:

Født dato:

Reg. nr.

Reg. nr.

Adresse:

Sted:

Tlf. nr.:

Adresse:

Høyeste premiering oppnådd i år

Høyeste premiering oppnådd i år

Dato	Sted	Dommer

Ønsker å bli medlem: Ja Nei

Dato:

Annerledes er det dersom treet er hult enten det står eller ligger. Da kan måren føle seg trygg og holder seg inne så lenge som mulig. Enkleste løsning er som regel å røyke den ut, men det kan også være mulig å stresse den ut med to båndjern, knallskudd eller lyden av en rusende motorsag.

Den enkleste spetsjakten jeg har vært med på foregikk i granplantefeltet rett bak utedassen. Ved sekstiden en søndag morgen våknet jeg til en taktfast spetsløs som ikke var til å misforstå. Med slik intensitet kunne det ikke være annet enn skogsfugl eller mår. Iført et høyst naturlig men ikke særlig feltmessig og vinterlig antrekk tok jeg med hagla ut for å ta fredsforstyrren i nærmere øyesyn. Hunden markerte opp mot en tett grankrone, så det var ikke mulig å se noe som helst. Noen solide spark i treleggen satte fart på måren som begynte å hoppe fra tre til tre. Jeg gikk et stykke vekk slik at skuddholdet ble nærmere 20 meter. På 5-10 meters avstand blir det nemlig ikke rare skinnen igjen etter et kjernetreff med hagla. Skuddet gikk og ned kom den til den obligatoriske spetstesten med fire hjørnetenner. Joda, den var forsvarlig avlivet.

Våpen & utstyr

Sporsnø jakt på mår tilbyr i likhet med all annen rovviltjakt lange seige skiturer, som virkelig kan sette kondisjon, utholdenheten og viljestyrke på en tøff prøve. Lett og funksjonell utrustning er derfor en forutsetning. Sekken bør veie godt under 10 kilo.

Om skogsfugljakta tidlig på høsten er å sammenligne med en yr og heftig sommerforelskelse med heite situasjoner, intensitet og fres, så er mårjakta å sammenligne med et mer lunkent og innarbeidet ekteskap med god avstand mellom de store høydepunktene.

Våpnet, en lett kortløpet hagle som får plass i sekken, helst uten trangboring, fyrstikker/lighter, termos med varmt drikke eller kaffekjele og godt med mat er det eneste virkelig påkrevde. Litt enkelt reparasjonsutstyr og førstehjelpsutstyr kan være trygt å ha med.

Om du velger korte breie ski, truger eller finske skogsski er kanskje en smakssak. For egen del foretrekker jeg finske skogsski på 280 cm med helt myk tupp som alltid flyter oppå snøen.

Spesialutstyr

For å få måren ut av treet eller ut av bakken er det mange hjelpemidler som kan være "kjekt å ha". Øks og sag er nødvendig. Gjerne også en spade. En liten flaske med blanding av spillolje og bensin eller tennveske kan være til god hjelp. Problemet er nemlig at om måren kommer ned i ei dyp steinur kan det være vanskelig å få røyken langt nok ned i ura uten hjelpemidler. Samme problemet oppstår om måren er inn i ei hul tørrfuru som er åpen langt ned under bakken.

Ved å dynke noen filler eller bar med olje og stikke det langt ned i ura kan røyken nå opp til et par meter ned i bakken.

Mindre dramatiske hjelpemidler er "raslejern". To båndjern av den typen som brukes som strambånd rund kasser og fraktgods. Ved å hold disse samlet i en hånd og riste blir det en ekkel lyd som setter fart på både mink og mår. Båndjernene kan lirkes langt ned i ura og innunder steiner.

Lyden av en motorsag som ruses med sverdet nede i steinrøysa virker også stressende på måren. Knallskudd, fyrverkeriraketter og røykbokser kan også gjøre susen.

Ofte er det like greit å ha disse spesialremedieene stående i hytte eller i bilen Først når måren er lokalisert nede i ura, hentes utstyret. *(Men det kan bli en lang tur. Red's tilføyelse)* Spetsen blir stående igjen som vaktpost mens man er borte og henter utstyret.

Like lenge som det har bodd folk her

Mårjakt med spets som beskrevet har trolig blitt drevet like lenge som det har vært bosetning i Skandinavia. Fram til begynnelsen av forrige århundre ble måren drept med pil og bue eller spyd, i dag med kruttdrevne skytevåpen, men jaktopplevelsen er den samme.

HUSK!!!

Alle hunder født etter 1. Januar 1998 må være ID-merket for å delta på terminfestede arrangementer (utstillinger, jaktprøver, osv.) i Norge.

Videre må alle hunder det skal registreres valper etter må være ID-merket. ID-merkingen må være utført før fremmøte på arrangement og før registrering av valper foretas.

TATOVERING eller MICROCHIPS

Velger man tatovering vil man være sikret mot å få problemer med avlesning av ID-merkingen. Det kan imidlertid oppstå problemer med avlesningen når det er benyttet microchips, manglende skanner for avlesning. Det er lite trolig at NSFN vil kjøpe inn skanner for bruk ved våre arrangementer.

JAKTPRØVER HØSTEN 1997

Dato	Sted	Anmeldelse adresse	Anm. avg.	Anm. frist	Merknad
21/8-23/12	Spredt	Roy Nilsen, V. Ådal, 3500 Hønefoss	200	1 uke før start	

DOMMERE SOM KAN BENYTTES PÅ SPREDT PRØVE!

Navn	Adresse	Telefon
Øyvind Aasen	Ryningsgt. 3, 2200 Kongsvinger	62811041
Dagh Bakka	2480 Koppang	62463008/94379267
Stein Roger Johansen	Endre Dalengsvei 25, 8662 Halsøy	75172309
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142
Asbjørn Nøstberg	7563 Malvik	73977275 P/73967122 A
Grete W. Røsholm	1930 Aurskog	63864690 P/22634479 A
Ole Martin Røsholm	1930 Aurskog	63864690
Ole-Petter Smørgård	Boks 101, 7391 Berkåk	72427373
Vidar Svarttjernet	2254 Lunderseter	62829132
Armand Sønsterud	2250 Roverud	62826458
Asgeir Tørmoen	2260 Kirkenær	62945713
Atle Veddegjerde	Konvalveien 2, 3500 Hønefoss	32124761 P/32123555 A
Knut Østmo	7120 Leksvik	74857637
Per M. Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763

Beklageligvis ble denne dommerlisten uteglemt i foregi nummer av Spets Nytt.

ANMELDESESAVGIFT JAKTPRØVE

Betales inn på postgiro konto: 0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli. Merk giroen med prøvedato og hundens navn og registrerings nummer.

Ved spredt prøve vises kvitteringen til dommeren.

FØRSTE GANGS START PÅ JAKTPRØVE!

Første gang man starter en hund på jaktprøve er anmeldelsesavgiften hundre kroner (100,-).

NORDISK MESTERSKAP 1998, FINLAND

Foreløpig er følgende hunder kvalifisert:

Tikko, Ole Jørgen Klaseie, Dokka	80 poeng
Jerv, Bente Damli, Siggerud	69 poeng
Riika, Per Vatnan, Mosjøen	67 poeng
Päivi, Bjørnar Rasch Nilsen, Hasselvika	65 poeng

Hvis noen av disse ikke ønsker å delta eller er forhindret vil de på nedenstående liste rykke oppover. Men husk at det er mulig å kvalifisere seg direkte gjennom å starte på spredt prøve fram til 23. desember.

Peik II, Tor Ivar Sundseth, Lysøysundet	61 poeng
Seppo, Ivar Erik Bergum, Molde	60 poeng (yngst)
Zennta, Roy Nilsen, Hønefoss	60 poeng
Tinka, Ole Jørgen Klaseie, Dokka	55 poeng
Anunds Piku, Per M Korsmo, Oslo	51 poeng
Lakka-R, Tore Bjørnbet, Trondheim	48 poeng (yngst)
Rusk, Ole Martin Røsholm, Aurskog	48 poeng

UTSTILLING I MORA, SVERIGE SSF Mellansverige arrangerer utstilling i Moraparken Søndag 10.februar 1998

Bedømmingen starter kl. 09³⁰

Dommer: Staffan Forslund

Veteran klasse kr 155,- og valpeklasse (6-9 mnd.) kr 95,-

Øvrige kr 220,- norske utstillere kan betale på stedet

Anmeldelse sendes: Gunhild Liss-Dalman

Rønnäs 56

79391 Leksand

Tlf.: 00 46 24 73 00 12

Anmeldelsesfrist: 1.februar 1998

Mellansverige har årsmøte lørdag kl 15⁰⁰

Vel møtt til en spetshelg i Mora

ANGÅENDE 7x33 SAKO

Av: Bjørn-Kenneth Nilssen

DET SOM NATURLIG NOK ikke fremkommer i Spets Nytt er 7x33's utmerkede egenskaper som generelt kaliber for småvilt og at den var kjent som en god selpatron. Jeg skaffet meg en Sako L46 i 7x33 for 2 år siden, og jeg har benyttet den med godt resultat til jakt på en rekke viltarter som: Storfugl, orrfugl, rype, mår, hare, rev, bever og rådyr. Til de to siste er det som kjent ett krav til anslagsenergi på 100 kgm på 100m, mens 7x33 har ca 80 kgm. Det kan derimot oppnås ca 100 kgm ved å lade kraftigere (komprimere ladningen), men det vil gå noe ut over presisjonen.

Jeg har til nå skutt 4 rådyr med 7x33, siste for 2 dager siden (*brevet som dette utdraget er fra er skrevet den 19/8-97*), og alle har resultert i knall og fall med Sako's blyspiss kule. I tidligere år benyttet jeg 6x55 til rådyr, men dette gav ikke noe bedre resultat og ga større kjøttødeleggelse. Sako's butte 7mm blyspiss fungerer utmerket som rådyrpatron, og på skuddhold under 150m er presisjonen intet problem.

Foto: Bjørn-Kenneth Nilssen

Bjørn-Kenneth med Lennek Rasti, Sako'n og to orrhaner en sen høst dag.

TANNFEIL

BITT-OG TANNFEIL forekommer relativt hyppig, spesielt hos enkelte raser. I butlandet er det relativt vanlig å benytte tannregulering ved slike feil hos hund. I Norge derimot gjøres dette kun i sjeldne tilfeller. Tannregulering kan kamuflere arvelige defekter og bør dermed unngås. For å senke forekomsten av disse defektene er det viktig med nøye utvelgelse av avlsdyr.

Utdrag fra artikkel om genetisk betingete sykdommer relatert til munnhulen skrevet av Nina Ottesen, Norges veterinærhøgskole, Institutt for smådyrsykdommer.

Kilde: Hund - Avl og Helse.

Smådyrpraktiserende Veterinærers Forening 1991. A. Indrebø (ed) (388 sider)

Utdraget er skrevet av redaktøren med tillatelse fra artikkelforfatteren

VALPER FØDES UTEN TENNER. Melketennene kommer tidligst 2 uker etter fødsel og utgjør et fullstendig tannsett ved 8 ukers alder.

Flere faktorer påvirker frambrudd av permanente tenner, slik at dette tidspunktet varierer i stor grad. Tisper utvikler permanent tannsett hurtigere enn hanner, og det samme er tilfelle med store hunder kontra små. Det er dessuten vanlig at valper født om sommeren utvikler permanent tannsett tidligere enn valper født om vinteren.

Hundens tannformel:

Melketenner:

Overkjeve

$$2(I \frac{3}{3}, C \frac{1}{1}, P \frac{3}{3}) = 28$$

Underkjeve

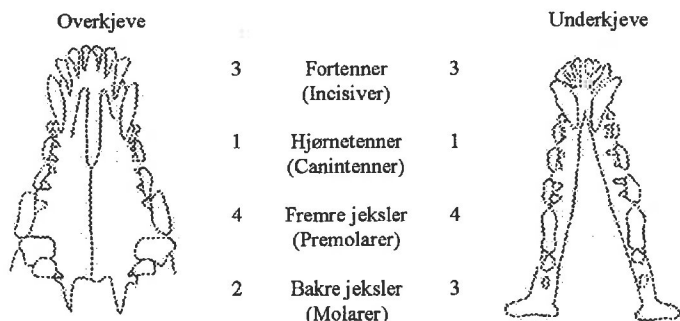
Permanente tenner:

Overkjeve

$$2(I \frac{3}{3}, C \frac{1}{1}, P \frac{4}{4}, M \frac{2}{3}) = 42$$

Underkjeve

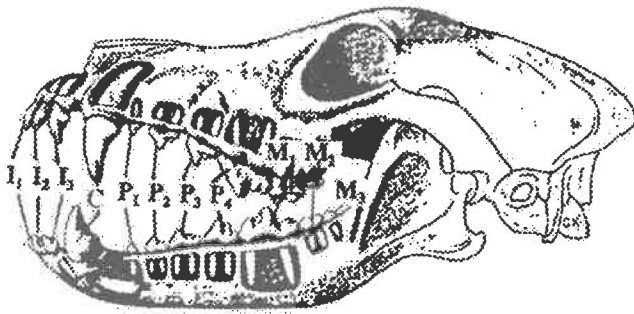
Figur 1: Permanent tannsett hos hund

Den permanente tannen vokser og presser melketannen ut av posisjon slik at blodforsyningen hindres. Melketannens rot suges opp (*resorberes*) ved hjelp av enzymatiske prosesser, og den resterende del av roten og kronen felles.

Veksten av den permanente tannens rot fortsetter til den har nådd riktig posisjon. Permanente tenner avløser melketenner suksessivt slik at hunden til en hver tid har funksjonelt tannsett, som passer for kjevestørrelsen.

Tabell 1: Tidspunkt for frambrudd av tenner hos hund.

	Melketenner (uker)	Permanente tenner (månedet)
Fortenner (Incisiver)	3-4	3-5
Hjørnetenner (Canintenner)	3	4-6
Fremre jeksler (Premolarer)	4-12	4-6
Bakre jeksler (Molarer)	-	5-7

I: Incisiv (fortann), **C:** Canintann (hjørnetann), **P:** Premolarer (Fremre jeksel), **M:** Molar (bakre jeksel)

Figur 2. Normalt tannsett hos en 8 måneder gammel schæferhund (E.Eisenmänger & K.Zetner)

TILBAKEHOLDTE (retinerte) melketenner

TENNENE SITTER I EN FORDYPNING i kjeveknokkelen (*tannalveolen*), og er festet ved hjelp av fibre som vokser gjennom både tann og knokkel.

Melketenner utgjør et midlertidig tannsett som er til stede mens kjevene vokser. Visse melketenner spesielt fortenner (*incisiver*) og hjørnetenner (*canintenner*) felles ikke alltid til riktig tid og blir da kalt retinerte melketenner. Hvis melketennene blir stående skyldes dette en mangelfull enzymatisk prosess. Tilstanden er spesielt vanlig hos miniatyrhunder (*Kan forekomme hos våre to raser, vær derfor oppmerksom. Red's tilføyelse*). Det er et kjent fenomen at retinerte melketenner kan forårsake feilstilling av permanente tenner, foruten tannkjøttbetennelse (*lokal gingivitt*) og (*periodonitt*) betennelse i tannkjøtt og omliggende vev. Så lenge to ulike typer tenner innehar samme plass samtidig, vil dette kunne redusere den permanente tannens festefibre med inntil 25%. Dette igjen kan gi tidlig tannløsning som resultat.

Disse forhold medfører at melketenner anbefales trukket hvis disse er tilstede når permanente tenner bryter fram. I tillegg til å være en genetisk betinget tilstand, er retinerte melketenner sett etter gjennomgått valpesykeinfeksjon. Dette er imidlertid lite sannsynlig årsakssammenheng i Norge hvor en ikke har registrert utbrudd av valpesyke siden midt på 1970-tallet.

TANNMANGEL (anodontia)

ANODONTIA ER FRAVÆR AV EN ELLER flere tenner. Tilstanden kan være total (*alle tennene mangeler*) eller partiell (*enkelte tenner mangler*).

Det totale antall permanente tannanlegg er synlig på røntgenbilde når valpen er ca. 6 uker gammel. Etter tannskifte utfylles området hvor melketenner har sittet (*alveoleområdet*) med beinvev i løpet av 3-4 uker. Hvis en permanent tann trekkes vil denne tannalveolen fylles igjen i løpet av ca. 8-10 uker.

Forsinket frambrudd av permanente jeksler (*premolarer og molarer*) er sett hos lihasa aspo og shih tsu, men slike falske tannmangler kan verifiseres på røntgen.

Det er imidlertid langt vanligere med anodontia enn pseudoanodontia hos hund. Tannmangel kan være medfødt/arvelig eller ervervet.

Total tannmangel er en sjelden tilstand hos hund, mens det er relativt vanlig at enkelte tenner mangler. Dette gjelder spesielt permanente tenner hos raser med kort snute. Hvis det mangler melketenner i ett område vil som oftest de permanente tenner i samme område utebli.

Det er oftest jeksler som mangler ved partiell anodontia, mens manglende fortenner og hjørnetenner er mer uvanlig. I de tilfeller fortenner mangler, angår dette først og fremst underkjeven.

Overtallige tenner (polydontia)

Overtallige tenner er en tilstand hvor antall permanente tenner er større enn 42. Det er vanligst å finne ekstra fortenner, men ekstra hjørnetenner og jeksler av alle typer forekommer også. Generelt opptrer overtallige tenner langt sjeldnere enn tannmangler. Overtallige bør trekkes.

Rotasjon

Rotasjon betegner en tilstand hvor tannen har normal form, men inntar unormal stilling i forhold til kjeven – tannen er vridd. Dette forekommer hyppigst i området for fortenner og jeksler. Tilstanden medfører sjelden problemer for hunden, og trenger ingen behandling.

BITTFEIL

KJEVENES FORM OG LENGDE I TILLEGG til tannstillingen er avgjørende for hundens bitt. De ulike hunderaser har betydelig variasjon av bittet avhengig av hodets størrelse og form. Det vanskeliggjør definitive retningslinjer ved bedømmelse av bitt hos hund.

Hundslektens normale bitt er å betrakte som **saksebitt**. Ved saksebitt sitter fortennene i overkjeven rett foran fortennene i underkjeven. Begge rekker med fortenner er i kontakt med hverandre. Hjørnetannen i underkjeven er plassert i lik avstand fra den ytterste fortann (I_{III}) og hjørnetannen i overkjeven. Forholdet mellom disse tre tenner benevnes dental interlock. PM_1 (jeksell) i overkjeven peker mellom PM_1 og PM_2 i underkjeven. Dette forholdet fortsetter bakover (*Figur 3*).

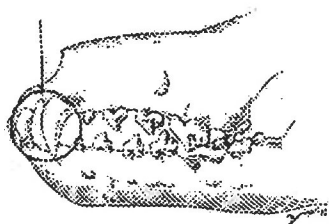
Over- og underkjeven vokser relativt uavhengig av hverandre, og lengden av disse kjevegrenene nedarves også hver for seg. Etter hjørnetennene har brutt fram, vil den "dentale interlock" begrense kjeveveksten. Ca. 75% av underkjevens vekst foregår bak for PM_3 . Kjevenes ulike veksthastighet kan lett medføre bittfeil. Melketenner som deltar i dental interlock kan påvirke kjeveveksten i negativ retning.

Omvendt saksebitt er karakterisert ved at fortennene i underkjeven sitter foran fortennene i overkjeven, og at fortennene i over- og underkjeven er i kontakt med hverandre (*Figur 4*).

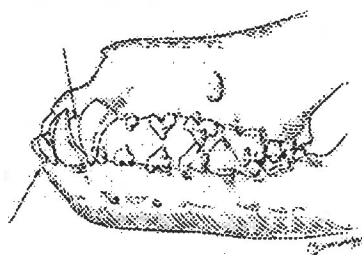
Ved **tangbitt** står fortennene i over- og underkjeven rett overfor hverandre. Bittet en form for underbitt (*Figur 5*). Generelt er omvendt saksebitt mindre uheldig enn tangbitt, fordi en ved omvendt saksebitt unngår skader forårsaket av kontakt tann mot tann.

Underbitt (prognatisme) karakteriseres ved lang underkjeve og kort overkjeve. Fortennene i underkjeven sitter foran fortennene i overkjeven, og disse er ikke i kontakt med hverandre når kjeven lukkes.

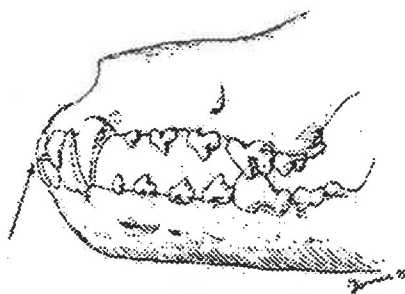
Overbitt (brachygnatisme). Tilstanden karakteriseres ved kort underkjeve og lang overkjeve (*Figur 7*). Fortennene i overkjeven er plassert foran fortennene i underkjeven, og disse er ikke i kontakt med hverandre når kjeven lukkes. Overbitt er ikke standard hos noen hunderaser.

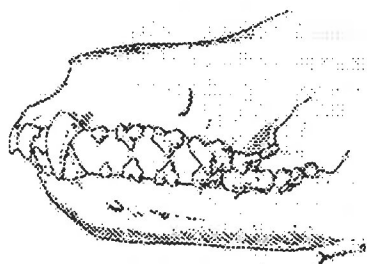
Figur 3. Normalt saksebitt

Figur 4. Omvendt saksebitt

Figur 5. Tangbitt

Figur 7. Overbitt

Artiklen kan leses i sin helhet i Hund, Avl og Helse.

**PRESSE-
FRA**

**MELDING
NKK**

**ET ARRANGEMENT I
NKKs JUBILEUMSÅR**

NKK i samarbeid med Pedigree Pal arrangerer Vinner Galla på Rica Sjølyst lørdag 7.februar 1998, kl. 18³⁰. Arrangementet er en galla festforestilling for utstillingsentusiaster og de store stjernene fra utstillingsringen. 64 av våre mestvinnende ekvipasjer vil konkurrere for 3 dommere om store premier. I forkant av konkurransen serveres det en treretters festmiddag. Restauranten har plass til 3-400 gjester, så det blir god plass til heiagjenger! To barer vil være åpne hele kvelden. Bankett-pris er kr 500,-.

Bindene påmelding til banketten

Navn: ..... Antall personer .....

Adr: ..... Postadr: ..... Tlf: .....

Kr 500,- pr. person er innbetalt til postgiroktto: 0814 5 118450 .....

Norsk kennel klub, boks 163, Bryn, 0061 Oslo

underskrift

”INNJAGINGSKOMPENDIUM”

De som ønsker kopi av forelesningsnotatene fra treffet på Koppang 23. august kan bestille dette hos sekretæren:

Bengt Sundkøien
2232 Tobøl

Tlf. arb.: 67 80 40 17

Tlf. priv.: 92 23 19 46

Svein Heggedal

1954 Setskog

Returadresse:

Lalla Kisen

2210 Granli

A-Blad

